

© Michal Ureš

Mgr. Lubomír Faltán, CSc.

© Michal Ureš

PhDr. Magdaléna Piscová, CSc.

Malá bilancia vzájomných vzťahov

Vážené dámy, vážení páni, milí priatelia,

na tomto fóre je úplne zbytočné hovoriť o tom, ako veľmi radi sme tu dnes s Vami a že si môžeme pripomenúť jubileum pracoviska, ktoré si veľmi vážime a s ktorým nás viažu mnohé osobné väzby a kontakty. Každé jubileum je tak trochu aj pripomenutím si histórie a v tomto prípade si dovoľím povedať, že sme ju písali aj spoločne, a to v časoch dobrých a najmä horších, keď sme zdieľali veľmi podobný osud.

Bilancovať by sa samozrejme dalo rôznym spôsobom. Vieme, že v minulosti tu boli viaceré spoločné projekty, ktoré vyústili do spoločných publikácií. Je na škodu, že to musím hovoriť v minulom čase. Avšak nie všetko patrí do archívu. Dlhoročná prepojenosť nášho i jubilujúceho ústavu má veľmi silné podhubie, ktoré dáva šancu a zároveň je aj výzvou, aby sa profesionálna spolupráca i ďalej rozvíjala.

Dovoľte mi v tejto súvislosti malé zamyslenie, či malú bilanciu.

Obidva naše ústavy sú vydavateľmi časopisov, ktoré ich prezentujú pred odbornou verejnosťou a z tohto pohľadu sú ich akýmisi výkladnými skriňami.

Priznám sa, že ma zaujímalo, ako prebiehala naša vzájomná spolupráca a výmena poznatkov a autorských príspevkov na úrovni *Sociologického časopisu* a časopisu *Sociológia*. Urobila som si preto o tom malý prehľad. Musím povedať, že niekedy aj suchopárne čísla dokážu byť zaujímavé. Za dobu existencie *Sociologického časopisu*, čiže za posledných takmer 40 rokov, bolo v ňom uverejnených 161 príspevkov od slovenských autorov. Na opačnom póle, v *Sociológii*, ktorá má v rodnom liste zapísaný rok 1969, bolo uverejnených 172 príspevkov od českých autorov. Už tento jednoduchý sumár vyjadruje, že nie je tu veľmi výrazný rozdiel, ale snád až prekvapujúca početná rovnováha, ktorá nasvedčuje, že dlhodobo existuje tradícia výmeny poznatkov na jednej i na druhej strane.

Čísla sa však stanú zaujímavejšími, ak si ich dosadíme do konkrétnych období, kedy nám do popredia vystúpi situačný kontext rokov, v ktorých sme žili. Napríklad obdobie 1. polovice 70. rokov prinieslo najmä na strane príspevkov českých autorov v *Sociológii* viditeľný ústup z dovtedajších pozícií, kedy českí prispievatelia boli veľmi frekventovanými autormi *Sociológie*. A naopak, práve v tomto období sa prezentácie slovenských autorov na stránkach *Sociologického časopisu* veľmi zintenzívnili, pričom celkovo najvyšší počet slovenských príspevkov v histórii *Sociologického časopisu* – konkrétne 10 príspevkov – bol publikovaný v roku 1974. Koncom 70. rokov a začiatkom 80. rokov – najmä v dôsledku spoločných česko-slovenských projektov – sa situácia začala meniť. Z kvantitatívneho hľadiska bol pre českých autorov najplodnejší rok 1977, kedy na každé číslo *Sociológie* pripadli až 2 príspevky českých autorov. Svedčí to o veľkej intenzite výmeny informácií na jednej i druhej strane, ktorá pretrvávala do roku 1992. Otvorenie sa dovtedy pre nás zatvorených dverí ako aj nová politická a spoločenská situácia sa samozrejme nemohli neprejavíť aj v tejto sfére. Vzájomná informovanosť sa začiatkom 90. rokov veľmi oslabilá. V niektorých rokoch dokonca neboli na stránkach či už *Sociológie* alebo *Sociologického časopisu* publikované žiadne príspevky či už od českých alebo slovenských autorov. Najmä pre *Sociologický časopis* sa slovenskí autori stali mimoriadne „vzácnymi“, čo však našťastie neplatí o českých autoroch v *Sociológii*. Je však potešiteľné, že začiatok 3. tisícročia začína prinášať signály o tom, že spomínaný takmer vyhynutý druh autorov sa predsa len podarilo zachrániť a začína na stránkach *Sociologického časopisu* predsa len celkom dobre prosperovať.

Domnievam sa, že súhlasíte s tým, že pre inštitúcie, ako sú naše ústavy, je veľmi dôležité, a čím ďalej i dôležitejšie, ako dokážu rezonovať v spoločnosti, ako sú verejnosťou vnímané, čiže aký sa im dostáva „feedback“. V minulom roku bol na úrovni celej Slovenskej akadémie vied urobený prvý pokus, ktorý mapoval, aký imidž má vo verejnosti značka SAV. Jednou zo zisťovaných dimenzií bola aj emočná rezonancia alebo personifikácia značky SAV v očiach verejnosti. Ukázalo sa, že keby SAV bola človekom, tak jej imidž by sa pohyboval v obrazoch rozmernej osoby bližšie neidentifikovateľného pohlavia, ktorá nemá temperament, pôsobí intelektuálne, oblieka sa prevažne do sivej farby, býva na sídlisku, jazdí mestskou hro-

madnou dopravou alebo škodou 105 a dovolenku trávi na svojej chate alebo v Tatrách na služobnej ceste. Vlastnú rodinu buď nemá, alebo ak áno, tak je taká veľká, že ani nevie, kto tam patrí. A ak by SAV bola zvierateľom, tak jednoznačne veľmi veľkým, pomalým a takmer vyhynutým. Niečo, čo pripomína dinosaura, leňocha, zubra alebo pandu. Nuž, ako vidíte, imidž vonkoncom nie bohvieaký... potešujúcim a milosrdným ospravedlnením môže byť snáď to, že nešlo o žiaden konkrétny ústav, ale o celú akadémiu...

Toto spájanie inštitúcie a obrazov ma priviedlo k zamysleniu nad tým, ako by dopadla personifikácia značky v prípade jubilujúceho Sociologického ústavu AV ČR. Nemám síce žiadne reprezentatívnejšie výsledky, iba vlastný pohľad, ale i tak môžem konštatovať, že by to bol obraz výrazne odlišný od toho, ktorý som tu pre chvíľou načrtla. Imidž ústavu sa mi jednoznačne spája s osobou raného stredného veku (priznám sa, že určenie rodovej orientácie mi trochu robí problém a to i napriek značnej dávke sexappealu dotyčnej osoby), oblieka sa do šiat s výraznými farbami, do práce jazdí na dobrom aute, avšak nemá ho ešte splatené, pravdepodobne ho má na lízing, býva síce ešte na sídlisku, ale vážne poškľuže po vlastnom dome a robí k tomu už aj patričné kroky, dovolenky si veľmi neužíva, skôr sporadicky, ale vtedy to už stojí zato, lebo väčšinou ide o zaujímavú exotiku. No a s rodinou to má trochu problematické, lebo táto je medzigeneračne veľmi rozkošatená a jej členovia sú veľmi vysoko individualizovaní a nie vždy očakávané kooperatívni. Nuž, a pokiaľ by ústav bol zvierateľom, tak určite by som si ho predstavovala v strednej veľkostnej kategórii, veľmi dynamické, na okolie pohotovo reagujúce a najpravdepodobnejšie patriace do kategórie šeliem.

Myslím, že práve povestná dynamickosť tohto zvieracieho druhu je pre nás veľmi inšpiratívna a v mnohom poučná. Máme sa z nej čo priučiť, už aj preto, že naše ústavy sú takpovediac vrstovníci. Chcem zaželať ústavu, aby sa mu darilo naplniť konštatovanie, ktoré v súvislosti s akreditáciou ústavu v roku 1995 uviedlo hodnotiteľské grémium, že „Sociologický ústav AV ČR je pre sociologickú obec nezastupiteľným pracoviskom, ktorého rozvoj je významným predpokladom k tomu, aby sa česká sociológia stala znovu plnoprávnym a rešpektovaným členom svetovej vedeckej komunity“.

Nech sa vám darí, priatelia!!!

Magdalena Piscová